

SL

SL

SL



KOMISIJA EVROPSKIH SKUPNOSTI

Bruselj, 4.3.2009  
COM(2009) 114 konč.

**SPOROČILO KOMISIJE SPOMLADANSKEMU EVROPSKEMU SVETU**

**Spodbujanje okrevanja evropskega gospodarstva**

***ZVEZEK 1***

# SPOROČILO KOMISIJE SPOMLADANSKEMU EVROPSKEMU SVETU

## Spodbujanje okrevanja evropskega gospodarstva

### 1. UVOD

Evropa je v zadnjih šestih mesecih zaradi svetovne gospodarske krize doživela pritisk, s kakršnim se je srečala prvič. Odziv EU je bil preskus naše prožnosti in odzivnega časa. Te razmere so ustvarile tudi izzive v zvezi z usklajevanjem in okrepile potrebo po solidarnosti med 27 državami članicami. Prejšnjo jesen je EU sprejela potrebne ukrepe za preprečitev zloma finančnih trgov. Decembra se je dogovorila o uvedbi ambicioznega evropskega načrta za oživitev gospodarstva, da bi upočasnili upad in ustvarili pogoje za gospodarski preobrat. Komisija in države članice so se pozitivno odzvale na potrebo po uvedbi ukrepov za reševanje krize in za pripravo na okrevanje.

Zdaj, ko se ukrepi izvajajo, se začenja kazati potreba po boljši usklajenosti, da bi bili njihovi pozitivni čezmejni učinki čim večji. Namen tega Sporočila je določiti naslednje korake pri obvladovanju krize in vodenju EU na pot okrevanja. Sporočilo vsebuje ambiciozen program reform finančnega sektorja, revidira ukrepe za ohranjanje povpraševanja, spodbujanje vlaganj ter ohranjanje ali ustvarjanje delovnih mest, ki se izvajajo, in določa postopek priprav za majski vrh o zaposlovanju. Poleg tega notranja prizadevanja EU umešča v širši kontekst bližajočega se vrha držav G-20, kjer bi morala EU predstaviti svoj ambiciozni program reform mednarodnega sistema finančnega upravljanja.

Svetovno gospodarstvo se še naprej krči, zato se podjetja, družine in skupnosti po vsej EU soočajo z upadanjem povpraševanja in izgubo delovnih mest. Zaupanje v finančnem sektorju ostaja šibko. Kažejo se nove slabosti, ki terjajo usklajen odziv. Očiščenje bančnega sistema je prvi pogoj za povrnitev normalnih kreditnih pogojev. Potrebna je obsežna mobilizacija prizadevanj, saj bo za okrevanje potrebno veliko časa.

Stabilizacija finančnih trgov se še ni pokazala v sprostitvi kreditnega krča ali ponovnem pretoku posojil podjetjem in gospodinjstvom. To je tudi razlog, da mora EU še naprej ohraniti tempo reform finančnega sektorja, izvajati reforme zakonodaje in v prihodnosti uvesti sistem nadzora, ki bo bolj usklajen z internacionalizacijo bančnega sektorja.

Dokler bo ponudba posojil skromna, bodo prizadevanja za spodbujanje povpraševanja in zaupanja potrošnikov oslABLJENA. Po sprejetju načrta za oživitev gospodarstva v mesecu decembru se je začelo izvajanje sprejetega spodbujevalnega svežnja. Da se bodo pozitivni učinki prebili skozi gospodarski sistem, bo sicer trajalo nekaj časa, vendar bo obseg fiskalnih spodbud (približno 3,3 % BDP oziroma več kot 400 milijard EUR) ustvaril nove naložbe, podprl delavce in njihove družine ter spodbudil povpraševanje. Sprejeti bodo tudi ukrepi, ki osredotočajo prizadevanja na dolgoročni cilj vzpostavitve konkurenčnega in vzdržnega gospodarstva EU, kot ga določa lizbonska strategija za rast in delovna mesta. To zagotavlja, da EU ne bo le obvladovala sedanjega gospodarskega upada, ampak se bo tudi pripravila na to, da bo čim bolj izkoristila priložnosti, ki se bodo ponudile v prihodnosti.

Hkrati so se razširile posledice za delovna mesta. Sprejeti je treba ciljno naravnane ukrepe za omejitev stiske posameznikov in preprečitev izgube dragocenih znanj. Mogoče in potrebno je

sprejeti ukrepe za ohranitev zaposlenosti v času gospodarskega upada in za uporabo kreativnih rešitev, da bi ohranili cilj razvoja boljše kvalificirane delovne sile.

Gre za svetovno krizo in okrevanje ne bo dokončano, dokler največji akterji svetovnega gospodarstva ne bodo spet rasli in medsebojno trgovali. Ukrepi, ki jih je sprejela EU, so svetovnim partnerjem služili kot navdih in so pomagali oblikovati konsenz o ukrepih, ki bi se moral na bližnjem srečanju držav G-20 v Londonu izraziti v obliki konkretnih ukrepov.

Ob napredovanju krize se vse jasneje kaže pomen razsežnosti EU. Enotni trg je bil temelj gospodarske rasti EU v zadnjih petnajstih letih in spodbujal rast, ki je ustvarila milijone delovnih mest, da je Evropa postala konkurenčnejša in učinkovitejša. Oblikoval je soodvisnost, kakršne v preteklosti še ni bilo, tako da so trgovci, dobavitelji, proizvajalci in potrošniki povezani tesneje kot kdaj koli prej. Vse države članice med seboj trgujejo več kot z ostalim svetom. Zato je najboljši način za spodbuditev gospodarstva takšen, ki upošteva to soodvisnost in se izogiba umetnemu omejevanju učinkov oživitvenih ukrepov.

Zato je usklajevanje tako pomembno. Socialne in gospodarske razmere v državah članicah se sicer jasno razlikujejo, vendar ima vsaka na voljo številne vzvode za obvladovanje svojih posebnih razmer. Ti vzvodi bodo najbolj učinkoviti, če bodo uporabljeni v jasnem okviru EU. Nacionalni ukrepi za spodbujanje povpraševanja imajo na primer pogosto pozitiven čezmejen učinek na blago in storitve v drugih državah in tako prispevajo k okrevanju celotne Evrope.

Gospodarstvo EU ima velike dolgoročne prednosti. Z ohranitvijo močnega položaja na svetovnih izvoznih trgih je dokazalo, da je dovolj konkurenčno za uspeh v času globalizacije. Evropska unija ima visoko usposobljeno delovno silo in socialne modele, ki so se v času izrednih pritiskov izkazali kot dobro delujoči ter zaščitili najbolj ranljive dele naše družbe. EU ima zlasti dobre možnosti, da se preoblikuje v nizkoogljično gospodarstvo in se loti tehnoloških izzivov pri spopadanju s podnebnimi spremembami. Pri zaustavljanju gospodarskega upadanja in spodbujanju ponovne rasti bo Evropa svoje prednosti najboljše izkoristila, če bo izzive, ki jih prinaša kriza, reševala skupaj, v duhu solidarnosti.

## **2. VZPOSTAVITEV IN OHRANITEV STABILNEGA IN ZANESLJIVEGA FINANČNEGA SISTEMA**

### **2.1. Ponovna vzpostavitev zaupanja in kreditne aktivnosti**

Stabilen finančni sektor je prvi pogoj za vzdržno okrevanje gospodarstva. Prejšnjo jesen so usklajeni evropski ukrepi za dokapitalizacijo bank in zagotavljanje jamstev zanje po vsej EU preprečili zlom evropskega bančništva in pripomogli k ponovni vzpostavitvi določene stopnje likvidnosti na medbančnih trgih.

Te pakete podpornih ukrepov za finančni sektor je zdaj treba začeti spremljati in tako zagotoviti njihovo učinkovito izvajanje. Matične države in države gostiteljice mednarodnih finančnih institucij imajo velik skupen interes za ohranitev makrofinančne stabilnosti z zagotavljanjem financiranja in stabilnosti lokalnih bančnih sistemov ter spoštovanjem načela prostega pretoka kapitala.

Komisija je že predstavila zakonodajne predloge za izboljšanje zaščite bančnih vlagateljev, povečanje zanesljivosti bonitetnih ocen, določitev pravih spodbud na trgih listinjenja ter okrepitev trdnosti in nadzora bank in zavarovalnic. Prilagoditve računovodskih pravil so bile hitro sprejete, da bi evropskim finančnim institucijam zagotovile enake pogoje kot njihovim

mednarodnim konkurentom. Ti ukrepi so del graditve močnejšega in zanesljivejšega sistema za prihodnost.

Vseeno je zaupanje v bančništvu ostalo na nizki ravni. Banke in drugi finančni subjekti še vedno zmanjšujejo delež posojilnih finančnih instrumentov in še niso ponovno prevzeli svoje običajne vloge na trgih medbančnih posojil ter posojil za podjetja in gospodinjstva. Ohranjajo zelo omejevalen pristop pri posojanju denarja. Ponovna vzpostavitev kreditnih tokov v realnem gospodarstvu za preprečitev nadaljnega zmanjševanja gospodarske rasti je zato ključna prioriteta.

Zdaj je treba sprejeti ukrepe za prekinitev cikla zmanjševanja zaupanja in nepripravljenosti za dajanje posojil. To pomeni, da je treba v nekaterih primerih ukrepati neposredno na aktivni strani bilance stanja bank, da bi odpravili negotovost v zvezi z vrednotenjem in lociranjem prihodnjih izgub. Za ponovno vzpostavitev zaupanja v celotnem bančnem sektorju bi morale banke z oslabljenimi sredstvi ta razkriti pristojnim organom.

Na podlagi že sprejetih smernic za uporabo pravil o državni pomoči in o dokapitalizaciji finančnih institucij<sup>1</sup> je Komisija predstavila sporočilo<sup>2</sup>, s katerim želi državam članicam pomagati pri oblikovanju ukrepov za obravnavo oslabljenih sredstev. Med možnostmi so med drugim državni odkup, državna jamstva, zamenjave in kombinirane rešitve. Odločitev o uporabi in obliki teh orodij je prepuščena državam članicam. Skupen in usklajen evropski okvir, zasnovan na načelih preglednosti, razkrivanja podatkov, vrednotenja in porazdelitve bremena, pa bo pomagal zagotoviti največji možni učinek ukrepov finančne pomoči.

Ta okvir bo zagotovil enake konkurenčne pogoje za banke, zagotovil skladnost s pravili o državni pomoči, omejil vpliv na javne finance in pripravil na potrebno prestrukturiranje sektorja. Komisija bo kmalu zagotovila podrobnejše smernice o svojem pristopu k oceni načrtov za prestrukturiranje in ohranjanje uspešnega poslovanja bank v skladu s pravili o državni pomoči. Ocenila bo vsak posamezen primer ter pri tem upoštevala skupno prejeto pomoč v obliki dokapitalizacije, jamstev ali finančne pomoči, ter tako zagotovila dolgoročno uspešno poslovanje in ponovno vzpostavitev normalnega delovanja evropskega bančnega sektorja.

ECB in druge centralne banke zagotavljajo znatno likvidnost, da bi izboljšale kreditne pogoje. Obrestne mere so že znižale, ECB pa je nakazala, da se morda obetajo dodatna znižanja. Ob ustvarjanju povpraševanja po posojilih se lahko pričakuje tudi, da bo učinek fiskalne spodbude povečal stopnjo zaupanja v bankah in njihovo pripravljenost za dajanje posojil. V naslednjih mesecih bi morali zato zelo natančno spremljati kreditne tokove in tako zagotoviti, da bodo obsežne javne intervencije v finančnem sektorju resnično prinesle olajšanje za evropska gospodinjstva in podjetja.

## **2.2. Odgovorni in zanesljivi finančni trgi za prihodnost**

Kriza je razkrila nesprejemljiva tveganja v sedanjem upravljanju mednarodnega in evropskega finančnega trga, ki so se v obdobjih resnih pretresov izkazala za resnična in sistemska. Ukrepe za ponovno vzpostavitev stabilnosti v sektorju, kakršni doslej še niso bili uporabljeni, mora spremljati obsežna reforma, ki bo odpravila znane pomanjkljivosti ter pomagala prepoznati in preprečiti pojav novih pomanjkljivosti v prihodnje. Evropska podjetja in državljani morajo imeti možnost, da zaupajo v finančne institucije kot zanesljive partnerje

---

<sup>1</sup> UL C 270, 25.10.2008, str. 8 in UL C 10, 15.1.2009, str. 2.

<sup>2</sup> COM(2009) 1345 (še ni objavljeno).

pri prenosu njihovih vlog v naložbo, ki je tako pomembna za dolgoročno zdravje gospodarstva. Tržni nadzor ter uveljavljanje pogodbenih in poslovnih praks bosta zato imela pomembno vlogo pri ponovnem vzpostavljanju zaupanja potrošnikov v bančništvu na drobno.

Komisija bo v letu 2009 izvedla ambiciozno reformo evropskega finančnega sistema, ki je opisan v nadaljevanju ter podrobneje v Prilogi I. Reforma bo jasno določila, kako naj EU vodi in oblikuje proces sprememb na svetovni ravni, zlasti v okviru dela držav G-20. Hkrati bo Komisija še naprej uporabljala okvir za nujno pomoč za reševanje in za dolgoročno povrnitev uspešnega poslovanja ob uporabi obstoječih smernic o državni pomoči.

Reforma bo zagotovila ustrezen regulativni nadzor nad vsemi zadevnimi akterji in nad vsemi vrstami finančnih instrumentov. Temelji na vrednotah, kot so odgovornost, integriteta, preglednost in doslednost.

Lani novembra je Komisija pooblastila skupino na visoki ravni pod predsedstvom Jacquesa De Larosièra za predložitev priporočil v zvezi s to reformo ob posebnem poudarku na nadzoru. Komisija pozdravlja poročilo, ki ga je skupina predstavila 25. februarja 2009, in se strinja z njeno analizo vzrokov finančne krize. 31 priporočil skupine ponuja celovit nabor konkretnih rešitev za regulativne in nadzorne ukrepe ter ukrepe za izboljšanje svetovnih razmer.

Številna priporočila skupine glede sprememb zakonodaje prispevajo h krepitvi konsenza o tem, kje so potrebne spremembe, in odražajo vprašanja, ki so jih opredelili ključni udeleženci, vključno z Evropskim parlamentom. Komisija je že prevzela konkretne pobude na področjih, kot so bonitetne agencije, zavarovanje, revizija kapitalskih zahtev Basla II, listinjeni produkti, računovodski predpisi za tržno vrednotenje in obravnava procikličnost regulativnih ukrepov. Finančni sektor je pristal na zahtevo Komisije, da se zamenjava neplačil, ki se nanaša na evropska podjetja in indekse evropskih podjetij, prenese na centralno klirinško platformo, ki bo do 31. julija 2009 ustanovljena v Evropi, kjer bo tudi regulirana in nadzorovana. Na drugih področjih, kot so urejanje hedge skladov in drugih nebančnih udeležencev v naložbah, preglednost trgov izvedenih finančnih instrumentov in izboljšanje računovodskih pravil, bo priprava predlogov Komisije prednostna naloga naslednjih mesecev.

Zlasti zanimivo je priporočilo skupine v zvezi s potrebo po pripravi usklajenega osrednjega sklopa standardov za uporabo po vsej EU. Treba bi bilo opredeliti in odpraviti ključne razlike v nacionalni zakonodaji, ki izvirajo iz izjem, odstopanj in dodatkov na nacionalni ravni oziroma iz nejasnosti v veljavnih direktivah. Komisija bo zato v tem smislu sprožila pomembno novo pobudo. Ugotovitve skupine o režimu sankcij kažejo tudi, da je na tem področju potreben nov zagon.

Nacionalno zasnovani modeli nadzora zaostajajo za dejanskimi tržnimi razmerami, saj vse več bank in zavarovalnic posluje preko meja. Komisija je že predlagala ustanovitev kolegijev nadzornikov, ki bi olajšali sodelovanje med nadzorniki mednarodnih bank in zavarovalnic. Usklajevanje znotraj treh odborov evropskih nadzornikov je pomemben korak naprej, ki pa ima nekatere omejitve. Komisija je sprejela spremembe mandatov odborov, ki bodo izboljšale njihovo učinkovitost in uspešnost, uvedle odločanje s kvalificirano večino in pristop „spoštuj pravila ali pojasni svoje ravnanje“. Proračunski organ trenutno obravnava predlog, po katerem bi odborom zagotovili boljše financiranje za njihove dejavnosti.

Poročilo de Larosièrove skupine je opozorilo na obstoječe vrzeli pri preprečevanju, obvladovanju in reševanju kriz ter na težave, ki nastajajo zaradi pomanjkanja sodelovanja, usklajevanja, doslednosti in zaupanja med nacionalnimi nadzornimi organi. Izpolnjevanje

zahtev številnih različnih sistemov podjetjem prinaša dodatne upravne in zakonske obremenitve. Komisija se strinja z ugotovitvijo skupine, da so nedavne izkušnje pokazale na pomembne pomanjkljivosti v načinu, kako nadzorni organi obravnavajo posamezne zadeve, in v njihovem pristopu k finančnemu sistemu kot celoti.

V zvezi z makrobonitetnim nadzorom Komisija zlasti pozdravlja zamisel skupine o novem evropskem organu pod pokroviteljstvom ECB, v katerem bi sodelovala Komisija in odbori evropskih nadzornikov in ki bi zbiral ter ocenjeval informacije o vseh tveganjih za sektor kot celoto, v vseh finančnih sektorjih. Tak organ bi bil primeren za ugotavljanje sistemskih tveganj na evropski ravni in izdajanje opozoril o tveganjih. Bistvenega pomena bi bili obvezna uporaba orodij za spremljanje in možnost napotitve vprašanj na svetovne mehanizme za zgodnje opozarjanje.

Skupina je v zvezi z nadzorom posameznih podjetij predlagala vzpostavitev evropskega sistema finančnega nadzora. V prvi fazi bi okrepili moč treh odborov evropskih nadzornikov in nacionalne nadzorne organe ter uvedli bolj usklajen niz nadzornih pooblastil in režimov sankcij. V drugi fazi bi odbore evropskih nadzornikov preoblikovali v organe, ki bi opravljali nekatere naloge na evropski ravni, medtem ko bi kolegiji nadzornikov in nacionalni nadzorni organi izvajali tekoči nadzor posameznih podjetij. Po treh letih bi opravili pregled in proučili potrebo po nadaljnji konsolidaciji evropskega sistema finančnega nadzora.

Komisija se strinja z ugotovitvijo skupine, da struktura obstoječih odborov, katerih vloga je dosegla meje pravno mogočega, ne zadošča za zagotovitev finančne stabilnosti v EU in njenih državah članicah ter da je treba neučinkovitost sedanje strukture čim prej odpraviti. Komisija poleg tega meni, da bi bil koristen sistem, ki bi ob nekaterih centraliziranih odgovornostih na evropski ravni ohranjal jasno vlogo nacionalnih nadzornih organov, ki imajo najbližji stik s tekočim poslovanjem podjetij.

Komisija meni, da je ukrepanje nujno potrebno in bo predlagala pospešitev izvajanja ugotovitev skupine. Združitev obeh faz, ki ju je predlagala skupina, bi morala omogočiti hitrejša ukrepanja za izboljšanje kakovosti in usklajenosti nadzora v Evropi ter preoblikovanje sedanjih treh odborov v organe v okviru evropskega sistema finančnega nadzora. Preučiti bi morali izvedljivost združitve enega ali več teh organov za zagotovitev čim večje usklajenosti nadzora ter za okrepitev doslednosti in sodelovanja med strokovnjaki s področja bančnega, zavarovalnega in tržnega nadzora.

Organom bi lahko dali pooblastila za nadzor in pristojnost končnega odločanja v zvezi s kolegiji nadzornikov za mednarodne skupine, zagotavljanje doslednosti in uporabe dobrih praks z določanjem visokih skupnih standardov in zagotavljanjem skupnih razlag zahtev v zvezi z nadzornimi dejavnostmi ter ključno vlogo v mehanizmih za zgodnje opozarjanje in krizno upravljanje, pri čemer bi sodelovali z organom, ustanovljenim za spremljanje celotne slike.

Komisija bo na podlagi priporočil de Larosièroeve skupine pripravila predloge za ustanovitev novega evropskega sistema finančnega nadzora. Glede na mnenja, ki so jih izrazili države članice, obstoječi odbori, Evropski parlament, ECB in druge zainteresirane strani, bo Komisija na podlagi ocene učinka pripravila svoje predloge v skladu z načeli boljše priprave zakonodaje.

Da bi za prihodnost vzpostavili odgovorne in zanesljive finančne trge, bo Komisija predlagala nov ambiciozen program reform s petimi ključnimi cilji:

(1) Evropski uniji zagotoviti **nadzorni okvir**, ki bo zgodaj zaznal potencialna tveganja,

jih učinkovito obravnaval pred njihovim učinkovanjem ter odgovoril na izziv kompleksnih mednarodnih finančnih trgov. Komisija bo **paket evropskega finančnega nadzora** predstavila do konca maja 2009, da se bo o njem odločalo na junijskem zasedanju Evropskega sveta. Zakonodajne spremembe za uveljavitev teh predlogov bodo sledile jeseni in bi jih bilo treba sprejeti še pravi čas, da bi prenovljena nadzorna ureditev lahko začela delovati leta 2010. Paket bo vključeval dva elementa:

- glede makrobonitetnega nadzora ukrepe za vzpostavitev **evropskega organa** za nadzor stabilnosti **finančnega sistema kot celote**,
- glede mikrobonitetnega nadzora predloge o strukturi **evropskega sistema finančnega nadzora**.

(2) vzeli, kjer je evropska ali nacionalna **regulacija** nezadostna ali nepopolna, zapolniti na podlagi pristopa „najprej varnost“. Komisija bo:

- predlagala celovit zakonodajni instrument za vzpostavitev regulativnih in nadzornih standardov za **hedge sklade, sklade zasebnega kapitala** in druge sistemsko pomembne tržne subjekte (april 2009);
- predložila Belo knjigo **o orodjih za zgodnje ukrepanje** za preprečitev krize (junij 2009),
- na podlagi poročila o **izvedenih finančnih instrumentih** in drugih zapleteno oblikovanih produktih (junij 2009) predlagala ustrezne pobude za izboljšanje preglednosti in zagotovitev finančne stabilnosti,
- predložila zakonodajne predloge za izboljšanje kakovosti in obsega **lastnih sredstev** za trgovanje z vrednostnimi papirji, reševanje zapletenega listinjenja (junij 2009) ter obravnavanje likvidnostnih tveganj in prekomernih finančnih vzvodov (jesen 2009),
- predložila tekoči program ukrepov za vzpostavitev precej **doslednejših pravil nadzora** (ki se bo začel izvajati v letu 2009).

(3) zagotoviti, da lahko evropski **vlagatelji, potrošniki ter mala in srednja podjetja zaupajo** v varnost svojih prihrankov, dostop do posojil in pravice v zvezi s finančnimi produkti, zato bo Komisija pripravila:

- Sporočilo o **naložbenih produktih za male vlagatelje** za povečanje učinkovitosti tržnih varovalk (april 2009),
- dodatne ukrepe za okrepitev **varstva bančnih vlagateljev in zavarovancev** (jesen 2009),
- ukrepe za **odgovorno dajanje** in najemanje **posojil** (jesen 2009).

(4) **izboljšati obvladovanje tveganja** v finančnih podjetjih in **plačne spodbude** uskladiti z vzdržno rastjo. Komisija bo v ta namen:

- okrepila svoje priporočilo o **nagrajevanju direktorjev** iz leta 2004 (april 2009),



- predložila novo priporočilo o **nagrajevanju v sektorju finančnih storitev** (april 2009), ki mu bodo sledili zakonodajni predlogi za vključitev shem nagrajevanja na področju skrbnega nadzora (jesen 2009),
- (5) zagotoviti **učinkovitejše sankcije** za neprimerno ravnanje na trgih. Komisija bo v ta namen:
- revidirala **direktivo o zlorabi trga** (jesen 2009),
  - predlagala, kako bi lahko **sankcije** okrepili in bolje izvrševali (jesen 2009).

Komisija poziva Evropski svet, naj na svojem pomladanskem zasedanju to reformo sprejme pred srečanjem držav G-20 v Londonu. Evropska unija bo s tem pokazala svojo pripravljenost in zavezo, da bo sprejela ambiciozne ukrepe za izvedbo washingtonskega akcijskega načrta držav G-20. Evropski parlament in Svet je treba pozvati, naj prihodnje predloge Komisije obravnavata prednostno.

### 3. PODPORA REALNEMU GOSPODARSTVU

Svetovno gospodarstvo je sredi najhujše recesije v zadnjih desetletjih. Obseg svetovne trgovine se hitro krči. Industrijska proizvodnja se je proti koncu leta 2008 hitro upočasnila. BDP Združenih držav in Japonske se je opazno znižal, medtem ko je na Kitajskem dosegel najnižjo letno stopnjo od leta 2001, kar odraža dramatičen upad obsega svetovne trgovine.

Gospodarstvo EU temu svetovnemu upadu ni moglo uiti. Euroobmočje in EU sta zdaj v resni recesiji. Zlasti so bili prizadeti predelovalne dejavnosti in gradbeništvo, ki sta po ocenah na celoletni ravni utrpela izgubo v višini 150 milijard EUR. Samo v avtomobilskem sektorju je bil padec 32,3-odstoten, kar je sprožilo poslabšanje razmer v mnogih drugih sektorjih. Izvoz predelovalnih dejavnosti EU v države, ki niso članice EU, se je v novembru in decembru 2008 zmanjšal za 5,8 %, obseg trgovine znotraj EU se je v primerjavi s prejšnjim letom skrčil za 13,7%.

Medtem ko bo realni BDP leta 2009 predvidoma upadel za 2 %<sup>3</sup>, pa naj bi si do leta 2010 postopoma opomogel do približno ½ %, delno zaradi ukrepov politik, sprejetih na evropski in nacionalni ravni v okviru evropskega načrta za oživitev gospodarstva.

#### 3.1. Izvajanje evropskega načrta za oživitev gospodarstva

Na podlagi predlogov Komisije je bil decembra 2008 sprejet ambiciozen evropski načrt za oživitev gospodarstva. Bistvo načrta so bila združena prizadevanja za takojšnjo fiskalno spodbudo evropskemu gospodarstvu sočasno z usmerjanjem teh vlaganj v krepitev evropskega gospodarstva za prihodnje dolgoročne izzive. Načrt je upošteval, da je zaradi upada zasebnega povpraševanja vloga javne porabe kratkoročno postala še toliko pomembnejša.

Celoten učinek načrta za oživitev gospodarstva se bo sicer pokazal šele v prihajajočih mesecih, vendar so prvi znaki spodbudni tako glede obsega spodbud kot usmeritve reform. Večina držav članic je zdaj sprejela ali naznanila ukrepe fiskalnih spodbud. V letih 2009 in

---

<sup>3</sup> Po januarskih napovedih Komisije.

2010 fiskalna politika zagotavlja podporo gospodarstvu v regiji v višini približno 3,3 % BDP, kar ustreza več kot 400 milijardam EUR, kar je potencialno zelo obsežna podpora za rast in delovna mesta v EU.

Delovanje samodejnih stabilizatorjev, ki so v EU še posebno močni, zagotavlja večji del te podpore. Del podpore zagotavljajo tudi diskrecijski svežnji ukrepov fiskalnih spodbud držav članic v višini približno 1,2 % BDP, kot določa evropski načrt za oživitev gospodarstva, čeprav se obseg zelo razlikuje glede na fiskalni manevrski prostor držav članic. Iz virov EU<sup>4</sup> je bilo danih na voljo še dodatnih 30 milijard EUR ali 0,3 % BDP. Komisija je predlagala ciljna vlaganja v višini 5 milijard EUR za reševanje izziva energetske varnosti in uvajanje visokohitrostnega dostopa do interneta na podeželju ter z dodatnimi predplačili v okviru kohezijske politike v višini 11 milijard EUR, od tega 7 milijard EUR novim državam članicam. Poleg tega je Evropska investicijska banka (EIB) svoje možnosti za dajanje posojil malim in srednjim podjetjem povečala za 15 milijard EUR.

Večina ukrepov, ki jih sprejemajo države članice, je ciljno naravnanih na spodbujanje povpraševanja: podpora gospodinjstvom, podjetjem in zaposlovanju, neposredno povečevanje z javnimi vlaganji in posodobitev infrastrukture (za podrobnosti glej Prilogo II). Večina teh ukrepov je skladna z dolgoročnimi cilji, določenimi v priporočilih za posamezno državo v okviru lizbonske strategije za rast in delovna mesta – kot so vzpostavljanje evropske baze znanja, povečanje energetske varnosti in prilagajanje na nizkoogljično gospodarstvo.

Učinkovito in hitro izvajanje navedenih ukrepov bo ključno, dopolniti pa ga bo moralo ukrepanje za izboljšanje pogojev poslovanja. Evropska unija ima močan interes za ohranitev močne in konkurenčne industrijske osnove ob prehodu na nizkoogljično in na znanju temelječe gospodarstvo. Glede na zapletenost sodobne industrijske proizvodnje, ekonomijo obsega in priložnosti za razvejanost, ki jih ponuja enotni trg, je EU v zadnjih letih oblikovala politiko horizontalnih ukrepov za podporo industriji. Na ravni EU in na nacionalni ravni to pomeni, da se raziskave in razvoj, inovacije, nove in okoljske tehnologije ter usposabljanje lahko financirajo kot podporni in razvojni ukrepi. Ti horizontalni ukrepi se lahko izvedejo v različnih sektorjih gospodarstva EU, kot je bilo pred kratkim ponazorjeno v okviru okvira EU za avtomobilsko industrijo, ki ga je Komisija sprejela 25. februarja<sup>5</sup>.

Države članice dajejo prednost tudi potrebam malih in srednjih podjetij zaradi njihovega velikega prispevka k skupni zaposlenosti v EU, pozvane pa so, da pospešijo izvajanje zakona o malih podjetjih. Komisija bo kmalu predstavila zakonodajni predlog za učinkovitejše reševanje vprašanja plačilnih zamud. Poleg tega je treba v celoti izkoristiti možnosti boljše priprave zakonodaje, zlasti z zmanjševanjem administrativnih ovir.

Ukrepi za povečanje usposobljenosti, spodbujanje vlaganj v razvoj, ustvarjanje pogojev za inovacije, razširjanje visokohitrostnega dostopa do interneta, obnavljanje obstoječe prometne in energetske infrastrukture, med drugim z javno-zasebnimi partnerstvi, za izboljšanje energetske učinkovitosti in za povečanje deleža energije iz obnovljivih virov, se odlično skladajo s cilji evropskega načrta za oživitev gospodarstva. Njihovo izvajanje bo olajšalo hitro sprejetje predlaganih sprememb zakonodaje kohezijske politike. Države članice se spodbuja, da v celoti izkoristijo možnosti, ki jih te spremembe ponujajo pri pospeševanju ključnih naložb.

---

<sup>4</sup> Vključno s številnimi novimi javno-zasebnimi partnerstvi.

<sup>5</sup> COM(2009) 104, 25.2.2009.

Nujno bo treba razumeti in obvladovati dolgoročen vpliv krize na javne finance ter obvladovati njene posledice za pokojninske in zdravstvene sisteme. Proračunski primanjkljaji bi se morali vrniti na vrednosti, ki so skladne s potrebo po zagotavljanju dolgoročne vzdržnosti javnih financ, takoj ko bodo gospodarske razmere to dovoljevale, zlasti glede na stroške, ki bodo v prihodnosti nastajali zaradi staranja prebivalstva. Dolgoročno vzdržnost bi morali zagotoviti v okviru Pakta stabilnosti in rasti.

Nekaj držav članic je zdaj v procesu zmanjševanja proračunskega primanjkljaja, da bi zmanjšale svojo odvisnost od zunanjih kreditnih tokov. Instrument za zagotavljanje srednjeročne pomoči za plačilne bilance držav članic, ki niso v euroobmočju, je bil okrepljen po zagotovitvi pravočasne pomoči Madžarski in Latviji.

Evropski načrt za oživitev gospodarstva je v sedanji krizi del lizbonske strategije za rast in delovna mesta. Zagotavlja pravo uravnoteženost za združevanje neposrednih spodbud s potrebno dolgoročno perspektivo. Evropa bi morala tako iz krize iziti boljše pripravljena na soočanje z izzivi svetovnega gospodarstva, usmerjenega na nizkoogljične in inovativne dejavnosti.

Komisija bo skupaj z državami članicami pozorno spremljala vpliv sprejetih ukrepov in pripravila poročilo o napredku, doseženem do junijskega zasedanja evropskega sveta.

### **3.2. Enotni trg kot vzvod oživitve**

Uspešno okrevanje evropskega gospodarstva bo odvisno od naše sposobnosti, da kar najbolj izkoristimo možnosti, ki jih ponujajo notranji in svetovni trgi. Enotni trg je gibalno gospodarske in družbene blaginje ter ustvarjanja novih delovnih mest v EU<sup>6</sup>. Ponuja ekonomijo obsega, povečanje učinkovitosti in možnost izkoriščanja prednosti EU. Če bo dobro usklajen na evropski ravni, lahko deluje kot eden ključnih dejavnikov za oživitev.

Komisija je v pomoč pri usklajevanju odziva na krizo državam članicam zagotovila, da lahko pri oblikovanju ukrepov za spodbujanje povpraševanje v celoti izkoristijo prožnost, ki je na voljo v okviru obstoječih pravil Skupnosti. Ob uporabi pospešenega postopka javnih naročil se pogodbe o javnih naložbah lahko podpišejo v roku enega meseca. Začasni okvir za ukrepe državne pomoči podjetjem omogoča dostop do financiranja v času restriktivne kreditne politike bank. Kadar zaradi finančne krize zavarovanja izvoznih kreditov ni več mogoče pridobiti iz zasebnega sektorja, ga države članice lahko zagotovijo prek oseb javnega prava.

Obenem mora EU nadaljevati svoje lastno delo za izboljšanje poslovnega okolja ter podpiranje malih in srednjih podjetij, ki bodo verjetno najuspešnejša, ko bo gospodarstvo znova oživel. Komisija je pred kratkim predstavila predloge za zmanjšanje računovodskih bremen za mikropodjetja, s katerimi bi lahko prihranili približno 6 milijard EUR<sup>7</sup>, in bo tudi v prihodnje temeljito pretehtala breme novih pobud. Pravočasen prenos direktive o storitvah v letošnjem letu bo pomenil dodatno spodbudo za nove gospodarske dejavnosti in zaposlitvene priložnosti.

---

<sup>6</sup> Notranji trg je blaginjo EU leto za letom zviševal za 2,15 % BDP EU in med letoma 1992 in 2006 ustvaril 2,75 milijona novih delovnih mest. Obseg trgovine znotraj EU je v obdobju od leta 1995 do 2005 zrasel za 30 % glede na BDP.

<sup>7</sup> COM(2009) 83, 26.2.2009.

EU bo s podpiranjem in ohranjanjem koristi enotnega trga ter spodbujanjem enakih vrednot zunaj Evrope pridobila edinstveno podlago za ponovno rast. Protekcionizem in umikanje na nacionalne trge lahko vodita edino k stagnaciji, globlji in daljši recesiji ter izgubljeni blaginji.

Ukrepi držav članic, ki so namenjeni reševanju krize, morajo upoštevati tudi razsežnost enotnega trga. Večina držav članic, če ne kar vse, bo v času te krize posredovala in podprla gospodarsko dejavnost na svojem ozemlju. Z dobro premišljeno uporabo nacionalnih vzvodov v evropskem okviru se lahko najbolje zagotovi, da bodo ukrepi učinkoviti.

Nacionalni ukrepi so lahko najbolj učinkoviti, če države članice ukrepajo z zavedanjem, da lahko koristijo enotnemu trgu. Komisija je v sodelovanju z državami članicami pripravljena zagotoviti pomoč pri oblikovanju in izvajanju konkretnih ukrepov, spodbujanju izmenjave dobrih praks in izmenjavi izkušenj na področju zadevne politike. S tem usklajevanjem se lahko zagotovi kar največji prenos pozitivnih učinkov. Vključevati bi moral izmenjavo informacij o sprejetih ukrepih ter skupno oceno učinka teh ukrepov. V Prilogi III so dane dodatne smernice glede tega, kako lahko države članice oblikujejo ukrepe za oživitev, da bi zagotovile skladnost z najpomembnejšimi predpisi Skupnosti.

### **3.3. Prenavljanje evropskega gospodarstva po obdobju krize**

Ni dvomov o resnični stiski, ki jo ta dvojna kriza – finančna in gospodarska – povzroča evropskim gospodinjstvom in podjetjem. Pot do okrevanja bo postopna in bo zahtevala obsežna skupna prizadevanja vseh vpletenih, da bi se pospešilo izvajanje strukturnih reform v skladu z lizbonsko strategijo. Če bomo združili naša prizadevanja in kar najbolj izkoristili konkurenčne prednosti, zlasti naš enotni trg, lahko zagotovimo, da bo Evropa hitreje izšla iz te recesije.

S tem, ko bomo osredotočeni na naša skupna načela in naše dolgoročne cilje politik, bodo ukrepi, ki jih sprejemamo za reševanje sedanje krize, dobra podlaga za nemoten prehod k evropskemu gospodarstvu prihodnosti. Zlasti ne bi smeli zmanjšati naših prizadevanj za prehod na nizkoogljično gospodarstvo: ob začetku oživitve bi morali biti vodilni trgi zelene tehnologije in proizvodi. Treba je začeti delo za izboljšanje struktur, pomembnih za okrevanje gospodarstva; podjetja se bodo prestrukturirala, nekatera se bodo diverzificirala, nekatera pa lahko izstopijo s trga. Za ponovno privatizacijo nacionaliziranih podjetij in splošno vzpostavitev običajne ravni državne intervencije v gospodarstvu bo potrebno skrbno upravljanje. Politika konkurence Skupnosti lahko podpira ta pomembni proces ter ga usmerja k odprtim, učinkovitim in inovativnim izidom.

Izkušnje v zvezi s krizo se bodo morale upoštevati tudi pri prenovi evropskega programa strukturnih reform. Komisija namerava na podlagi nedavno pridobljenih izkušenj pričeti razpravo o integriranih smernicah za rast in delovna mesta v okviru lizbonske strategije, ki države članice in Skupnost usmerjajo pri pripravi njihovih programov strukturnih reform.

Komisija bo tesno sodelovala z državami članicami in drugimi zainteresiranimi stranmi v okviru lizbonske strategije, tako da bo rezultate te razprave upoštevala pri pripravi lizbonske strategije po letu 2010. Ta proces se bo pričel s splošnim pregledom prenovljene lizbonske strategije v času švedskega predsedovanja, odločitve pa bodo sprejete spomladi 2010, ko bo predsedovala Španija.

Celotni učinek evropskega načrta za oživitev gospodarstva bo jasen čele v prihodnjih mesecih, prvi znaki pa so pozitivni tako glede obsega spodbud kot tudi usmeritve reform:

- večina držav članic je sprejela ali napovedala pakete fiskalnih spodbud v skladu s splošnim ciljem 1,5 % BDP Unije. Ob upoštevanju učinkov samodejnih stabilizatorjev je za okrevanje na voljo fiskalna podpora v višini okrog 3,3 % BDP. To znaša več kot 400 milijard EUR, kar pomeni zelo veliko spodbudo za rast in delovna mesta,
- ukrepi večine držav članic so usmerjeni v spodbujanje povpraševanja in so skladni z dolgoročnejsimi cilji, kot so povečevanje usposobljenosti, spodbujanje naložb in inovacij, spodbujanje visokohitrostnega dostopa do interneta ter prenova obstoječe prometne in energetske infrastrukture,
- Komisija je državam članicam zagotovila možnost, da pri pripravi ukrepov za spodbujanje povpraševanja v polni meri izkoristijo prožnost pravil Skupnosti. Nedavno je na primer predstavila smernice za ukrepe, namenjene avtomobilski industriji, da bi državam članicam pomagala pri podpori prestrukturiranju tega sektorja.

Zaradi enotnega trga bodo imele vse države članice neposredne in posredne koristi od naročil blaga in storitev, ki bodo posledica tega paketa spodbud. Države članice morajo posvetiti posebno pozornost maksimiranju prelivanja pozitivnih učinkov enotnega trga, kar je in bo še naprej gonilo gospodarske in socialne blaginje ter ustvarjanja delovnih mest v EU.

V ta namen morajo ukrepi držav članic v podporo realnemu gospodarstvu temeljiti na naslednjih **načelih**:

- ohranjanje **odprtosti** znotraj notranjega trga, nadaljnja odprava ovir in preprečevanje postavljanja novih,
- zagotavljanje **nediskriminacije** z obravnavo blaga in storitev iz drugih držav članic v skladu s pravili EU in načeli Pogodbe,
- ciljno usmerjanje intervencij na naše **dolgoročnejsje cilje politik**: pospeševanje strukturnih sprememb, povečanje dolgoročne konkurenčnosti in reševanje ključnih izzivov, kot je vzpostavitev nizkoogljičnega gospodarstva,
- celovito upoštevanje bistvenega pomena malih in srednjih podjetij na podlagi načela „najprej pomisli na male“,
- izmenjava informacij in najboljših praks za **maksimiranje skupnega pozitivnega vpliva** zaradi učinkov obsega,
- združitev prizadevanj in oblikovanje ukrepov, ki bodo ustvarjali **sinergije** s prizadevanji in ukrepi drugih držav članic. Močnejše sodelovanje na evropski ravni je v tem pogledu ključno,
- odgovorno izkoriščanje prožnosti prenovljenega Pakta stabilnosti in rasti, da bodo **proračunski primanjkljaji** čim prej **spet dosegli raven, primerno za vzdržne javne finance**, ob hkratnem intenzivnem odpravljanju vzrokov za makroekonomska neravnovesja,
- ohranjanje **odprtosti** enotnega trga **za naše trgovinske partnerje** in spoštovanje

mednarodnih zavez, zlasti tistih, sprejetih v okviru STO.

V skladu z evropskim načrtom za oživitev gospodarstva morajo države članice zdaj zagotoviti, da se bodo ob paketih fiskalnih spodbud pospešile tudi strukturne reforme na področjih, ki so poudarjena v priporočilih za posamezne države članice v okviru lizbonske strategije. To je najboljši način, da se zagotovi čim večja gospodarnost odhodkov, tako da bodo v prihodnje povečevali potencialno rast in bodo čim manj škodljivi za dolgoročne fiskalne obete. Za Evropo je tudi nadvse pomembno, da izkoristi priložnosti, ki jih prinaša ta kriza, in se v največji možni meri pripravi na izzive novega svetovnega gospodarstva, ki bo temeljilo na nizkih emisijah ogljika, inovacijah, informacijskih in komunikacijskih tehnologijah ter znanju.

Komisija bo redno spremljala napredek in poročala pravočasno za prihodnja zasedanja Evropskega sveta. Na podlagi rezultatov evropskega načrta za oživitev gospodarstva namerava Komisija tudi pričeti pripravljati lizbonsko strategijo po letu 2010.

#### 4. PODPORA PREBIVALSTVU V ČASU KRIZE

Učinek upočasnitve gospodarstva na gospodinjstva in delavce zdaj narašča. V zadnjih letih je bil položaj na trgu dela ugoden, zdaj pa se hitro in opazno slabša. Komisija napoveduje, da bo rast zaposlenosti v naslednjih dveh letih negativna. Pričakovano je strmo naraščanje nezaposlenosti. Čeprav se položaj med državami članicami razlikuje, je zelo verjetno, da se bo skupna zaposlenost v tem letu na splošno zmanjšala za 1,6 %, kar pomeni okoli 3,5 milijona delovnih mest, nezaposlenost v EU pa bi lahko v letu 2010 dosegla 10 %.

Nekatere prilagoditve na trgu dela odražajo učinek uspešnih preteklih strukturnih reform. Medtem ko naj bi to omogočilo hitrejšo izboljšanje pri ponovnem zagonu gospodarstva, pa ostaja jasno, da bodo kratkoročne težave hude. Verjetno bodo najbolj prizadeti mladi, delavci s pogodbami za določen čas in delavci migranti.

##### 4.1. Ublažitev posledic krize za posameznike

Večina držav članic je uvedla ukrepe na področju zaposlovanja in sociale, da bi pomagala prebivalstvu in ublažila posledice krize za posameznike. Reševanje teh izzivov sicer v prvi vrsti vodijo države članice, evropske politike pa zagotavljajo dodano vrednost tako, da jim pomagajo pri oblikovanju in izvajanju učinkovitih rešitev za izzive v zvezi z delovnimi mesti in socialno kohezijo.

Države članice svoje ukrepe osredotočajo na štiri splošne vrste prednostnih nalog:

- ukrepe za **ohranjanje obstoječih delovnih mest**: časovno omejeni dodatki, zmanjšani prispevki za socialno varnost, subvencije za plače ter podpora malim in srednjim podjetjem,
- ukrepe za **zagotavljanje hitrega (ponovnega) vključevanja na trg dela**: poklicno usposabljanje in podpora prikrajšanim, spremembe bolniških ali invalidskih nadomestil ter nova pravila o upravičenosti do nadomestila za brezposelnost,
- ukrepe za **podporo najbolj ranljivim**: povečanje najnižjega dohodka / najnižje plače, razširjeno kritje ali trajanje nadomestila za brezposelnost, višji stanovanjski ali družinski dodatki, povračila davka ali davčne oprostitve ter ukrepi proti prezadolženosti ali rubežu,

- ukrepe za **okrepitev socialne zaščite in naložbe v socialno in zdravstveno infrastrukturo**: naložbe v stanovanja, bolnišnice, osnovno zdravstveno oskrbo, infrastrukturo za dolgotrajno nego in šole ter ukrepi v pomoč pokojninskim skladom pri izpolnjevanju njihovih dolgoročnih obveznosti.

Vpliv krize na zaposlovanje in socialno varnost še vedno narašča in je hujši od pričakovanega, potem ko je bila izvedena večina začetnih ukrepov. Zato je treba za reševanje vprašanja nezaposlenosti okrepiti prizadevanja na vseh ravneh ter prilagoditi in posodobiti sheme socialne pomoči, zdravstva ter javnega zdravja. Dohodkovna podpora bo v povezavi z aktivno politiko zaposlovanja spodbudila povpraševanje, olajšala prehod nazaj na delo in preprečila socialno izključenost.

Za podporo državam članicam pri reševanju krize in izvajanju ukrepov za oživitvev gospodarstva so bili okrepljeni obstoječi finančni instrumenti. Prenova **Evropskega sklada za prilagoditev globalizaciji**<sup>8</sup> bo omogočila njegovo hitro uporabo za pomoč delavcem, ki jih je prizadelo obsežno ukinjanje delovnih mest, ter njihovim skupnostim.

Tekoči programi **Evropskega socialnega sklada** vsako leto podprejo 9 milijonov delavcev, samo v letu 2009 je na voljo 10,8 milijarde EUR dotacij. Sklad se lahko odzove na potrebe, ki jih povzroči kriza, npr. izboljšanje usklajevanja med povpraševanjem in ponudbo delovne sile, podpiranje skupnih pobud socialnih partnerjev, spodbujanje družbenih inovacij in zaposlitvenih partnerstev ali okrepitev javnih zavodov za zaposlovanje. Poenostavitev pravil za črpanje iz Evropskega socialnega sklada<sup>9</sup> bo omogočila takojšnje povečanje predplačil v višini 1,8 milijarde EUR. Povsod, kjer je treba prilagoditi načrtovanje programov Evropskega socialnega sklada potrebam krize, bo Komisija zagotovila, da se programske spremembe izvedejo v najkrajšem možnem času.

V sodelovanju s socialnimi partnerji morajo države članice sicer prilagoditi dodatne ukrepe za zaposlovanje posebnim gospodarskim razmeram in razmeram na trgu dela, vendar je pomembno, da ukrepi ostanejo skladni s potrebami dolgoročnih strukturnih reform. Ukrepi bi morali olajšati dolgoročni proces prestrukturiranja najbolj prizadetih sektorjev, okrepiti njihovo konkurenčnost in človeški kapital. Pomagati bi morali tudi pri obravnavanju ključnih dolgoročnih izzivov, kot je vpliv staranja prebivalstva na ponudbo delovne sile, in pri izkoriščanju možnosti nizkoogljirnega gospodarstva.

Da bi se prelivanje pozitivnih učinkov čim bolj povečalo in bi bilo skupno reševanje izzivov krize, s kakršnimi se srečujemo prvič, čim učinkovitejše, bo Komisija v državah članicah spodbujala medsebojno učenje in izmenjavo dobrih praks.

Pri oblikovanju ustreznih in učinkovitih ukrepov lahko državam članicam pomagajo naslednji elementi:

- **ohranitev delovnih mest**, predvsem s finančno podporo začasni ureditvi s prožnim delovnim časom. Začasna prilagoditev delovnega časa (skrajšani delovni čas) v skladu s proizvodnimi potrebami je lahko pomemben vir prožnosti vložka dela. To lahko s preprečevanjem množičnega odpuščanja ublaži socialne posledice krize, podjetjem prihrani znatne stroške odpuščanja in (ponovnega) zaposlovanja ter prepreči izgubo človeškega kapitala, specifičnega za posamezna za podjetja. Taki ukrepi se morajo izvajati skupaj z

<sup>8</sup> COM(2008) 867, 16 december 2008.

<sup>9</sup> COM(2008) 813, 26 november 2008.

ukrepi, ki spodbujajo zaposljivost in usmerjanje ljudi k novim delovnim mestom ter delavce pripravijo za izkoriščanje novih priložnosti, ko se razmere izboljšajo. Ti ukrepi morajo biti usklajeni, da bi se izognili negativnim učinkom prelivanja v drugih državah članicah,

- **okrepitev aktivacije in zagotovitev ustrezne dohodkovne podpore** za tiste, ki jih je upočasnitev gospodarstva najbolj prizadela, z uporabo vseh razpoložljivih socialnih prejemkov v skladu s pristopom prožne varnosti. Države, kjer je zavarovanje za primer brezposelnosti časovno strogo omejeno, bi morale razmisliti o njegovem začasnem podaljšanju in/ali okrepitvi določb o minimalnem dohodku. Spodbude za ponovno vključevanje na trg dela je treba ohraniti, prav tako tudi podporo ranljivim skupinam v skladu s strategijo aktivnega vključevanja,
- **vlaganje v preusposabljanje in nadgraditev strokovnega znanja** zlasti za delavce, ki delajo s skrajšanim delovnim časom in so zaposleni v sektorjih, ki nazadujejo. Prednost je treba dati usposabljanju, usmerjenemu v prihodnje potrebe trga dela, kot so zelena delovna mesta. Zato je treba spodbujati prognoze prihodnjih potreb po strokovnem znanju. Zavode za zaposlovanje je treba okrepiti, da bodo lahko obvladovali povečano brezposelnost,
- **omilitev neposrednega učinka finančne krize na posameznike** s posebnimi ukrepi za preprečevanje prezadolženosti in ohranitev dostopa do finančnih storitev. V državah z večjimi predhodno financiranimi shemami v pokojninskih sistemih bo okrevanje pokojninskih skladov ključna za varnost sedanjih in prihodnjih prihodkov upokojencev,
- **zagotovitev prostega pretoka delavcev** na enotnem trgu, ki bo vir novih priložnosti. Pomaga lahko pri obvladovanju trdovratnosti neskladja med strokovnim znanjem in potrebami trga dela, celo med gospodarsko upočasnitvijo. V tem oziru Direktiva o napotitvi delavcev na delo lajša prosto gibanje delavcev v smislu čezmejnega zagotavljanja storitev hkrati z učinkovitim varovanjem pred socialnim dampingom. Komisija bo z državami članicami in socialnimi partnerji pripravila skupno razlago Direktive, da bi se zagotovilo njeno ustrezno izvajanje v praksi, zlasti upravnega sodelovanja med državami članicami,
- razmislek o **podpornih ukrepih**, kot so zniževanje s plačami nepovezanih stroškov nizko kvalificiranih delavcev. Gibanja plač in fiskalni ukrepi morajo upoštevati konkurenčni položaj in rast produktivnosti vsake države članice,
- zagotovitev zadostne podpore pri spopadanju z **brezposelnostjo med mladimi** in tistimi, ki zgodaj opustijo šolanje. Čas, ki ga mladi preživijo brez izobraževanja ali zaposlitve, ima lahko trajne posledice. Države članice bi se morale pripraviti na povečano povpraševanje po **izobraževanju in usposabljanju** ter ga spodbujati, ker bodo zdajšnji študentje nadaljevali šolanje, odpuščeni delavci pa se bodo želeli preusposobiti. Zato se prihodnja področja rasti trga dela, kot so „zelena delovna mesta“, že lahko predvideva,
- vključitev ukrepov, namenjenih spremembam zakonodaje o varnosti zaposlitve v okviru **pristopa prožne varnosti**, ki obsegajo vse njegove sestavne dele, da bi zmanjšali razdrobljenost in izboljšali delovanje trgov dela.

#### 4.2. Evropski vrh o zaposlenosti

Evropski pristop lahko zagotovi dodano vrednost prizadevanjem držav članic pri spoprijemanju z izzivom zaposlenosti ob izogibanju izkrivljajočim učinkom. Majski Evropski



vrh o zaposlenosti bo priložnost za proučitev razmer in dogovor o nadaljnjih konkretnih ukrepih. Pripravljen bo v sodelovanju s socialnimi partnerji in bo nadgradil lanski napredek pri prenovljenem socialnem programu.

Vrh bi moral izpolniti tri cilje:

- moral bi pomagati pospešiti okrevanje z osredotočenjem na strukturne reforme za vzpostavitev bolj prožnih, varnih in vključujočih trgov dela,
- sprejeti bi moral dogovor o usklajenem pristopu za zmanjšanje vpliva krize na socialne razmere,
- moral bi oblikovati nov konsenz s socialnimi partnerji in zainteresiranimi stranmi o načinu posodobitve socialnih politik v obojestransko korist delavcev in delodajalcev.

Poseben poudarek bi morali nameniti ukrepom za odpravljanje nezaposlenosti s poudarkom na vključevanju mlajših in ranljivejših delavcev na trg dela. Vrh bi moral obravnavati način, s katerim bi politike EU lahko bolj podprle prizadevanja držav članic, zlasti pri spopadanju s strukturnimi slabostmi trgov dela v skladu s priporočili lizbonske strategije za rast in delovna mesta.

Vrh bo organiziran v sodelovanju s socialnimi partnerji in ob posvetovanju z vsemi zainteresiranimi stranmi. Da bi Komisija zbrala predloge za teme in morebitne sklepe vrha, bo organizirala niz delavnic v več državah članicah, na katerih bodo sodelovali Evropski parlament, socialni partnerji, nevladne organizacije in civilna družba. Takšno zbiranje predlogov bo dopolnjevalo stalno izmenjavo Komisije z državami članicami in s socialnimi partnerji v okviru evropskega socialnega dialoga. Ta širok in odprt pripravljalni postopek bi moral zagotoviti trdno podlago za oblikovanje ambicioznega konsenza o vrsti konkretnih rezultatov v maju.

## **5. SPODBUJANJE OKREVANJA SVETOVNEGA GOSPODARSTVA: EVROPSKI PRISPEVEK K VRHU DRŽAV G-20**

Gre za svetovno krizo. Obseg in hitrost, s katero je pretres na enem sistemsko pomembnem finančnem trgu kmalu vplival na finančni sistem in se prelil v realna gospodarstva po vsem svetu, sta pokazala, kako zelo soodvisen je postal svet.

EU je imela vodilno vlogo pri oblikovanju spoznanja, da so potrebne rešitve na svetovni ravni. Na pobudo EU je bil na vrhu držav G-20 v Washingtonu novembra 2008 sprejet akcijski načrt za prenovo mednarodne finančne strukture, da bi jo prilagodili realnosti globaliziranega sveta.

EU bo morala enotno nastopati tudi na vrhu držav G-20, ki bo 2. aprila v Londonu. Glede na naše dolgoletne in uspešne izkušnje pri povezovanju regionalnega trga in vzpostavljanju učinkovitih institucij smo pri tem delu lahko močan in vpliven partner.

Evropski načrt za oživitev gospodarstva dobiva vse večji zagon ob ambiciozni reformi evropskih finančnih trgov, zato je Evropska unija še posebno primerna za prevzem vodilne vloge pri predlaganju konkretnih rešitev, ki lahko dajo učinkovite rezultate na svetovni ravni.

Ta prizadevanja bi morala biti skladna s potrebo po svetovnih rešitvah na področju podnebnih sprememb. Prehod na nizkoogljično gospodarstvo bi lahko ustvaril nove možnosti za rast ne

le v Evropi, ampak po vsem svetu. Londonski vrh bi zato moral ponovno potrditi svojo zavezanost za uresničitev ambicioznih ciljev na svetovni ravni v skladu s pogajanjem o podnebnih spremembah v okviru Združenih narodov, ki bodo potekala v Københavnu decembra 2009.

Zagotoviti moramo tudi, da bo londonski vrh posredoval jasna sporočila o potrebi po ohranjanju odprtih svetovnih trgov. Čeprav na svetovni ravni obstaja zavedanje, da so zgodovinske izkušnje glede uporabe protekcionizma med gospodarskim upadom katastrofalne, so lahko domači pritiski za uporabo restriktivnih ukrepov veliki. Nedvoumno sporočilo je bistveno, da bi se ubranili teh groženj.

Tudi potencialne kandidatke za članstvo v EU in sosednje države občutijo posledice krize. Komisija si bo v sodelovanju z evropskimi in mednarodnimi finančnimi institucijami še naprej prizadevala podpirati njihovo gospodarsko stabilnost in razvoj. Komisija je pozdravila akcijski načrt, ki so ga pripravile Evropska banka za obnovo in razvoj (EBRD), EIB in Svetovna banka, v skladu s katerim naj bi pomoč uporabili za okrepitev bank in spodbujanje kreditne aktivnosti v nekaterih vzhodno- in srednjeevropskih gospodarstvih.

In končno, glede na daljnosežne učinke svetovne krize in posledično upočasnitev v državah v razvoju se moramo še naprej zavzemati za to, da jim v času krize pomagamo na poti iz revščine in k trajnostni rasti. Za okrevanje svetovnega gospodarstva v vzdržno odprto gospodarstvo je bistveno, da te države podpiramo pri uresničevanju razvojnih ciljev novega tisočletja.

EU mora spoštovati svoje obveznosti v okviru čezmorske razvojne pomoči, tako da bo čezmorska razvojna pomoč skupaj z drugimi razpoložljivimi sredstvi lahko spodbudila rast, naložbe, trgovino in ustvarjanje delovnih mest. Z različnimi instrumenti Komisije, držav članic in EIB bi se EU morala osredotočiti na dejavnosti, kot so kmetijstvo, podnebne spremembe in infrastruktura, kjer se lahko doseže neposredni proticiklični učinek. Ta prizadevanja mora spremljati velika odgovornost držav v razvoju pri zagotavljanju dobrega makroekonomskega in fiskalnega upravljanja.

Na **londonskem vrhu** bi se morala EU v skladu s svojimi tekočimi notranjimi odločitvami zavzemati za sporazum o obsežnem sklopu konkretnih rezultatov. Na vrhu bi bilo treba sprejeti trdne zaveze za **izboljšanje svetovnega finančnega in regulativnega sistema**, tako da bodo vsi zadevni akterji in instrumenti pod ustreznim regulativnim nadzorom, kar vključuje:

- **izboljšanje preglednosti in odgovornosti:** treba bi bilo izboljšati bonitetna pravila in računovodske standarde v bančništvu z oblikovanjem proticikličnih mehanizmov in pravilnim obravnavanjem poštene vrednosti. Kapitalske zahteve za banke bi morale bolje odražati likvidnostna tveganja ter uskladiti spodbude v zvezi z listinjenjem. Treba bi bilo izboljšati upravne strukture Odbora za mednarodne računovodske standarde,
- **izboljšanje regulacije:** predpise in nadzor ter zlasti bonitetne standarde Baselskega odbora bi bilo treba razširiti na vse zadevne sistemske akterje – hedge sklade, sklade zasebnega kapitala in druge neregulirane kreditne institucije. Bonitetne agencije morajo izpolnjevati stroge zahteve, da se zagotovi kakovost in preglednost ocen ter da ne nastane navzkrižje interesov. Plačne politike bi bilo treba uskladiti tako, da bi preprečevale prekomerno kratkoročno tveganje, in bi morale biti predmet nadzora,
- **spodbujanje integritete na finančnih trgih:** treba bi bilo sestaviti seznam jurisdikcij, ki

niso pripravljene sodelovati, in pripraviti sveženj skupnih ukrepov, ki se lahko uporabijo zoper njih na področju nadzora, preprečevanja pranja denarja, financiranja terorističnih dejavnosti in obdavčitve. Banke bi bilo treba s povečanimi bonitetnimi zahtevami in strožjimi pravili o preglednosti odvrti od delovanja v off-shore centrih<sup>10</sup>. Pravila o imetju in prenosu posrednih vrednostnih papirjev bi bilo treba uskladiti na svetovni ravni,

- **krepitev mednarodnega sodelovanja pri nadzoru:** treba bi bilo ustanoviti kolegije nadzornikov na svetovni ravni in jim dati pooblastila, ki jih potrebujejo za učinkovito delovanje. Nadzorniki bi si morali izmenjevati dobre prakse in spodbujati približevanje praks na svetovni ravni,
- **forum za finančno stabilnost** bi bilo pred vrhom 2. aprila treba razširiti, da bi vključeval vsa najpomembnejša rastoča gospodarstva in Evropsko komisijo,
- **reforma upravljanja mednarodnih finančnih institucij:** na londonskem vrhu bi se morali dogovoriti o časovnem načrtu za nadaljnje reforme upravljanja Mednarodnega denarnega sklada (MDS) in Svetovne banke. Treba bi bilo revidirati sistem za imenovanje oseb na najvišja delovna mesta v teh dveh institucijah,
- **okrepitev MDS:** države članice bi morale skupaj prispevati sredstva za začasno podvojitev virov MDS. MDS bi moral okrepiti nadzor, tako da bi ga razširil na več vprašanih finančnega sektorja, okreplil večstranski nadzor in zagotavljal večstranska posvetovanja, vključno z urejenim odpravljanjem svetovnih neravnovesij. Treba bi bilo okrepiti sodelovanje s forumom za finančno stabilnost in učinkovito povezati vzpostavljene mehanizme zgodnjega opozarjanja. MDS bi moral redno ocenjevati članice foruma za finančno stabilnost in druge systemsko pomembne države ter ugotovljene pomanjkljivosti vnašati v mehanizem zgodnjega opozarjanja. Reforme bi morale zajeti tudi notranje postopke in zagotoviti, da je mednarodni denarni in finančni svet seznanjen s ključnimi ugotovitvami nadzora MDS,
- **razvoj Svetovne banke in regionalnih razvojnih bank:** banke bi morale izvajati instrumente, ki so jim na voljo, na prilagodljiv način in tako zagotavljati zgodnjo pomoč za omilitev posledic krize, zlasti za ranljive skupine prebivalstva. Za njihove dejavnosti bi bilo treba zagotoviti ustrezno financiranje.

Vrh bi moral **podpirati uravnoteženo rast na svetovnih trgih** na naslednje načine:

- **pospeševanje okrevanja svetovnega gospodarstva s stalnim mednarodnim usklajevanjem fiskalnih ukrepov** in njihovih dejanskih učinkov. EU opravlja svoj del naloge v globalnih prizadevanjih za oživitev rasti. Mednarodno sodelovanje bi moralo zagotoviti, da bodo sedanji fiskalni ukrepi skladni z dolgoročno fiskalno vzdržnostjo. Poleg tega bi morali zagotoviti zadosten obseg naložb v dolgoročne politike, kot so politike inovacij, izobraževanja, energetske učinkovitosti in nizkoogljičnega gospodarstva. Ko bo gospodarstvo že trdno na poti okrevanja, bo treba zagotoviti premišljen in usklajen obrat makroekonomskih spodbud,
- **spodbujanje odprte trgovine** kot dopolnilo fiskalne spodbude. Države G-20 si morajo prizadevati za nadaljnje odpiranje svetovnega trga. Ključen je hiter zaključek kroga

<sup>10</sup> Komisija bo v kratkem pripravila predloge o izmenjavi informacij in preglednosti na področju davčnih zadev v EU in s tretjimi državami.

pogajanj iz Dohe na podlagi obstoječih pogajalskih besedil o kmetijstvu in industrijskih proizvodih. Londonski vrh bi moral ponovno zavzeti trdno skupno stališče proti protekcionizmu, in sicer v skladu z mirujočo zavezo, sprejeto v Washingtonu, in z učinkovitim nadzornim mehanizmom, vzpostavljenim v okviru STO. Partnerji v skupini držav G-20 bi morali na najvišji politični ravni izraziti svojo skupno odločenost o izpolnitvi te zaveze.

- sprožitev **večstranske pobude o trgovinskem financiranju**, kar bi okrepilo prizadevanja skupine Svetovne banke in drugih zadevnih večstranskih agencij za razvoj pri razširjanju dejavnosti trgovinskega financiranja,
- **spodbujanje svetovnega razvoja** kot del reševanja svetovne krize ter prispevek k miru in stabilnosti v svetu. Londonski vrh bi moral ponovno potrditi zavezanost k podpiranju prizadevanj držav v razvoju v zvezi z ustvarjanjem rasti in bojem proti revščini, zlasti z uresničevanjem razvojnih ciljev novega tisočletja. Za omogočanje dejavnega sodelovanja držav v razvoju v mednarodni trgovini bi morale države G-20 izpolniti svoje zaveze glede pomoči za trgovino ter najmanj razvitim državam omogočiti dajatev in kvot prost dostop do svojih trgov.

## 6. SKLEPNE UGOTOVITVE

To sporočilo opredeljuje, kako lahko ukrepanje Evropske unije pri reševanju finančne in gospodarske krize temelji na že sprejetih ukrepih. EU zdaj vstopa v novo fazo izvajanja načrta za oživitev gospodarstva, ki ga zaznamuje potreba po učinkovitem usklajevanju ukrepov, ki se izvajajo, kar bo zagotovilo, da bodo slednji čim bolj koristili podjetjem, gospodinjstvom in skupnostim po vsej Evropi. V tem sporočilu je povzeta razprava med voditelji držav in vlad na srečanju 1. marca 2009 ter poudarjeno dejstvo, da če bodo ukrepi v eni državi članici zasnovani tako, da bodo spodbudili okrevanje v drugih državah članicah, bo gospodarsko okrevanje lažje. Z učinkovitim usklajevanjem bo notni trg odskočna deska za gospodarsko okrevanje.

Komisija poziva spomladanski Evropski svet, naj:

- doseže soglasje o potrebi po oblikovanju novega svežnja ukrepov za reformo finančnega sektorja, ki bo vključeval nov nadzorni okvir za finančni sektor EU na podlagi dela de Larosièrove skupine, opredeli pglavitne elemente tega novega okvira na junijskem zasedanju Evropskega sveta na podlagi novih predlogov Komisije ter Svet in Evropski parlament pozove, naj dasta prednost sprejetju predlogov o regulaciji finančnih storitev, ki jih bo Komisija predložila v prihodnjih mesecih,
- države članice pozove k sprejetju potrebnih ukrepov za zagotovitev dolgoročne finančne stabilnosti, takoj ko bodo gospodarske razmere to dopuščale, v skladu z revidiranim Paktom stabilnosti in rasti,
- države članice pozove k pospešenemu izvajanju nacionalnih načrtov za oživitev gospodarstva in strukturnih reform,
- države članice pozove k uporabi skupnih načel iz oddelka 3.2 pri oblikovanju in izvajanju ukrepov za krepitev realnega gospodarstva,

- države članice pozove k zagotavljanju učinkovite podpore ljudem med krizo na podlagi ukrepov, predstavljenih v tem sporočilu,
- odobri priprave na evropski vrh o zaposlenosti, ki bo potekal maja,
- odobri skupno evropsko stališče za vrh držav G-20 v Londonu.